

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר

הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות ההתיישבות והכפר
אגף תכנון כפרי אזורי

פיתוח המרחב הכפרי תכנית לשנת 2009

סיוע לפיתוח קורסים והדרכות

מעודכן : 1.1.2009

נוהל לשיפוט בקשות לסיוע לקורסים והדרכות בתחום פיתוח הכפר – 2009

משרד החקלאות ופיתוח הכפר (להלן – המשרד) מודיע על האפשרות לקבל, בכפוף לאישור התקציב לשנת 2009, ובהתאם להוראת תכ"מ 1.01.01.11, תמיכה של המשרד בפעולות לפיתוח הכפר כדלקמן:

1. רקע והסבר כלליים:

1. מטרה

המטרה הינה לסייע בפיתוח וקידום קורסים והדרכות אשר יעסקו בכפר ובפיתוח המרחב הכפרי.

2. יעדים:

- הדרכות מקצועיות במגזר הכפרי בנושאים ארגוניים, פיתוח כלכלי ותיירות.
  - הדרכת כוח אדם ניהולי ביישומי המרחב הכפרי.
  - הטמעת מדיניות פיתוח בר קיימא בקרב תושבי המרחב הכפרי ונציגיו.
  - סיוע בגיוון מקורות הפרנסה לתושבי המרחב הכפרי הנפלטים מענף החקלאות.
3. בקשה לסיוע לקורס אשר תומלץ לאישור ע"י ועדת השיפוט, תוכל לזכות בסיוע למימון הקורס כפי שיפורט בהמשך.
4. האחריות לקידום וניהול הקורס תיעשה ע"י מגיש הבקשה. מגיש הבקשה יתקשר בחוזים מול נותני השירותים השונים לקידום הקורס.
5. הנוהל יופץ באמצעות מחוזות המשרד וע"י הודעה בעיתונות ופרסום באתר המשרד.
6. הגשת הבקשות תיעשה ע"י מועצות אזוריות בלבד.
7. בקשות שתוגשנה בהתאם לדרישות ולקריטריונים על פי המפורט בהמשך תובאנה לבחינה ודיון בוועדת השיפוט.
8. המשרד אינו מתחייב לאשר את כל ההצעות שתוגשנה בהתאם לדרישות ולקריטריונים, אלא במגבלת תקציב ובמועדים לפי אילוצי התקציב.

2. תקציב:

היקף התקציב שיעמוד לצורך תמיכה בקורסים והדרכות הינו כ- 600,000 ₪ בשנת 2009.

3. תוקף הנוהל:

תוקף הנוהל – מ-1.1.09 עד 31.12.2009.

4. זכאים להגיש בקשות:

מועצות אזורית ומועצות מקומיות שבתחומן התיישבות חקלאית.

5. כללי:

6. דברי הסבר – קורסים והזרכות:

המרחב הכפרי, מנהיגיו ותושביו, נדרשים לסיוע, להכוונה, ללימוד ולהכשרה בתחומים שונים של פיתוח הכפר. השינוי שחל על הכפר הישראלי הינו במידה רבה תהליך זוחל ובלתי מכוון. השינוי של מרכיבי הפרנסה האישיים של תושבי המרחב הכפרי מחקלאות ככלל לתעסוקה אחרת הותירה חללים רבים ברמה האישית מחד והזניחה את הפוטנציאל הגלום בפיתוח כלכלי, יזמי ותיירותי בתחומי היישובים מאידך. יישובים רבים לא השכילו עדיין להטמיע את פיתוח הכפר ביישובם ברמות השונות, החל מניהול היישוב, פיתוח תשתיותיו, קליטת אוכלוסיה חדשה, פיתוח יזמי ותיירותי ועוד.

מטרת ההזרכות והקורסים להדריך ולהכשיר את המרחב הכפרי ובעיקר את מנהיגיו בניהול וקידום היישובים, בפיתוח בר קיימא בפיתוח יזמי מינורי, תיירות ובר קיימא ועוד. הקורסים יפתחו צוהר ואף עולם רחב בנושאים שונים, יכשירו במיומנויות שונות ויסייעו בהובלה של יישובי ותושבי המרחב הכפרי לאופקים חדשים.

מספר מינימלי של משתתפים בקורס יהיה 15 איש. מספר שעות מינימלי לקורס – 30 שעות. יועדפו קורסים בשיתוף פעולה בין מספר רשויות.

7. קורסים והזרכות – רעיונות מרכזיים:

להלן פירוט סוגי הקורסים בהם מעוניין המשרד לתמוך. יש לציין את סוג ההכשרה בבקשה בהתאם למופיע כאן:

הכשרה והזרכות לבעלי תפקידים

קורס רב תחומי המיועד להכשיר ולהעשיר מזכירי יישובים ומנהלי קהילה – היום ולעתיד; וכן בעלי תפקידים בתחום הקליטה, תעסוקה, ניהול ישוב כפרי והמשק וכד'.

תמונת המצב ברבים מהיישובים הכפריים הינה של קהילות אשר חסרות כוח מניע המתאים להובלתן במבוכים הבירוקרטים. קהילות אשר נדרשות לכוח רב על מנת להניע אותן ולהובילן לקראת שינויים נדרשים ביישובי ובהתנהלות הקהילות. כיום מנהלי הקהילה ומזכירי היישובים וכן בעלי תפקידים בניהול הישוב הכפרי, נדרשים למגוון רחב של מיומנויות ותחומי ידע: החל ממיומנויות של כתיבת מסמכים, דרך ניהול ישיבות, שיתוף ציבור ועד לייצוג הקהילות במוסדות הממשלתיים ובכלל. מזכירי היישובים ומנהלי הקהילות נדרשים לתחומי מידע רבים בחקלאות, בניהול קהילה, בפיתוח יזמי ובתעסוקה, בפיתוח מוניציפאלי, בתכנון ובניה, ניהול נכסים ועוד. הקורס מיועד להעשיר את המשתתפים במגוון רחב של תחומי ידע ולתת להם תמיכה מקצועית בעבודה קבוצתית ופרטנית.

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר

הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות ההתיישבות והכפר
אגף תכנון כפרי אזורי

יזמות ופיתוח כפרי

קורס אשר מיועד להכשיר ולסייע למשתתפיו לקידום יזמות ביישובים הכפריים ובמרחב הכפרי. הקורס יעודד מינוף יצירתי ופיתוח אסטרטגיה שיווקית, כלכלית ומימונית להקמת עסקים במרחב הכפרי. הקורס יעסוק במגוון תחומים החל מהפיכת תחביבים ורעיונות למיזמים עסקיים מהבחינה הרעיונית ועד להפיכת הרעיון לבר מימוש מהבחינה המימונית והבירוקרטית. הקורס יסייע לזהות את הגורמים אשר עשויים לסייע בקידום הרעיונות וסייע לבחון כיצד ניתן לנצל את המשאבים אשר קיימים בכפר בכלל ובחלקה א' בפרט. הקורס מיועד למשתתפים מתושבי הקיבוצים והמושבים בישראל.

איכות סביבה ופיתוח בר קיימא

קורס המיועד לנציגי קהילה ולבעלי תפקידים ביישובים הכפריים אשר מיועד להטמיע את עקרונות פיתוח בר קיימא ביישובים הכפריים ולהציג את חשיבות ההטמעה והשילוב של סוגיות איכות סביבה במרקם החיים הכפרי. הקורס יציג היבטים כללים של איכות סביבה ופיתוח בר קיימא תוך שימת דגש מיוחד לשילוב בין פיתוח וקידום החקלאות, על ענפיה השונים, לבין שימוש נאות ושמירה ראויה של משאבי הכפר לשנים הקרובות ולדורות הבאים.

תיירות ונופש

קורס המיועד לתושבי המרחב הכפרי המעוניינים לעסוק בתיירות ולקדם מיזמים תיירותיים. הקורס יעסוק בקידום ופיתוח המיזם התיירותי החל משלב הרעיון, האמצעים והדרכים למימוש וכלה בדרכים חיוניות להצלחה מתמשכת של המיזם וקידומו. הקורס יעסוק בהיבטים המיוחדים של התיירות הכוללים בין היתר: ניהול עסק תיירותי, שיווק תיירותי, שילוב המיזם בפעילות ביישוב ובאזור, שיתופי פעולה בין תיירנים ובין בעלי מלאכה ויזמים, שירות וכו'. יאושרו סיורים מקצועיים לתיירות בתיאום מראש עם מנהל תחום תיירות חקלאית במשרד החקלאות ופיתוח הכפר.

פיתוח קהילתי

קורס המיועד להכשיר, ללמד, להתוות ולהעמיק את החוסן הקהילתי ביישובים הכפריים. אחד מאבני המסד העיקריות של היישוב הכפרי הינה רמת הקהילתיות וההון החברתי ביישוב. היישובים הכפריים בישראל חוו בעשרים השנים האחרונות שינויים מהותיים בהתנהלותם אשר כוללים מינימום שיתופיות כלכלית, הפרטה הולכת ומעמיקה, כניסה של אוכלוסיות לא חקלאיות ועוד. יישובים כפריים, במיוחד בפריפריה, נשענים על המשמעויות השונות הנובעות מרמת הקהילתיות והחוסן החברתי המקומי (עזרה הדדית, מעורבות, חיי קהילה פעילים ועוד). הקורס צריך לפתח מנהיגות פורמאלית, בלתי פורמאלית ועתודה ברמה היישובית ולפי פלחי אוכלוסייה (גיל, מצב, עיסוק) גם ברמה האזורית. כמו כן, על הקורס לחזק את הרשתות החברתיות וההון החברתי בזיקה לתחומים הפיזיים, הכלכליים והחברתיים של היישוב הכפרי ולקדם פעילות קהילתית בתחומים האלה.

צמיחה דמוגרפית

קורס המיועד לספק כלים להגדלת האוכלוסייה המקומית ביישובים הכפריים. הקורס מיועד להכשרה של בעלי תפקידים העוסקים בקליטה ובמגוון הפעילויות שנועדו להגדיל את אוכלוסיית הישוב, לעודד קליטת בנים ותושבים, ולהצעיר את אוכלוסיית הישוב. צמיחה דמוגרפית הינו כיוון אסטרטגי מרכזי של מרבית המועצות האזוריות הפריפריאליות. היישובים הכפריים בפריפריה מגלים כי איום מהותי על המשך קיומם הינו הישארותם קטנים ומצומצמים באוכלוסייה. היקף אוכלוסייה קטן מקשה בין היתר על קיום אורח חיים קהילתי תקין, יעילות כלכלית, חוסן חברתי ועוד. קורסים והכשרות בתחום זה יעסקו בעיקר בדרכים לעודד ולמשוך אוכלוסייה ואף בדרכים להעצמת הקהילה והתושבים לאורך זמן.

ניהול עסקי לחקלאים

קורסים והדרכות הנוגעים בשיפור הניהול העסקי, השיווקי והכלכלי של חקלאים אשר עיקר עיסוקם בתחום זה ואשר מעוניינים להמשיך ולעסוק בחקלאות. קורס בנושאים אלה יעסקו בהכשרה כוללת ליזם חקלאי ולא בנישות טכניות כדוגמת מחשב.

שימור ומורשת הכפר

קורס המיועד לעסוק בהיבטים של שימור ומורשת הכפר, תיעוד ארכיוני וכד'. הקורס מיועד לסייע למועצות אזוריות וליישובים הכפריים להבטיח את שימור המורשת הבנויה והכתובה, במיוחד בשנים של שינויים מהותיים ביישובים הכפריים ובשנים בהן דור המייסדים הולך ומתמעט. קורסי מורשת מיועדים לשמר את הייחודיות של הכפר בישראל, לשמר את המאפיינים המיוחדים ואת הערכים עליהם הוקם הכפר בישראל.

8. עקרונות מרכזיים – מהות ותוכן, ליווי וניהול:

1. תכני הקורסים יתאימו באופן ישיר למטרות וליעדים המפורטים בסעיף 1 ס"ק 1 ו-2.
2. הקורסים יורכבו, בין היתר, מהרצאות, סיורים, סדנאות ומטלות נדרשות.
3. תכנית ההדרכה תכלול תכנית שלמה ומפורטת הכוללת מיקום, מרצים, לוח זמנים מפורט, גביה פר משתתף וכו'.
4. יש לציין עלות ממוצעת למשתתף בהתאם לעלות הכוללת של הקורס וביחס למספר המשתתפים הצפוי.
5. יש לציין מקורות מימון משלימים, הן ודאיים והן מקורות שהוגשו אליהם בקשות. במידה והמקורות לא ידועים יש לציין זאת.
6. יש להרכיב עלויות הגיוניות של הקורס ובמיוחד היחס בין עלויות ההרצאות לבין עלויות הניהול.
7. לא תוכרנה הוצאות בגין עלויות לינה ועלויות העסקת עובדים.
8. לכל קורס יקבע מלווה אשר יבחן את הנוכחות, איכות ההרצאות, המטלות הנדרשות וכל שאר ההיבטים הניהוליים.

9. התוצרים המצופים:

1. העלאת הרמה המקצועית של הדרג הניהולי ביישובים;
2. העלאת רמת השירות של מוסדות הכפר לתושביהם;
3. תשתית ארגונית ומעשית לפיתוח בהתיישבות הכפרית;

10. נוהל עבודה:

1. פנייה לתמיכה בקורס ו/או קידום קורס תופנה למנהל המחוז.
2. יש להגיש למחוז 2 עותקים מלאים של הבקשה.
3. מחוז המשרד יבצע את הקליטה של הבקשה ויבחן אם הבקשה מוכנה ומושלמת לקראת דיון ושיפוט.

11. תנאי סף:

1. מכתב פנייה של ראש המועצה האזורית בצירוף טופס בקשה.
2. הגשת מסמך תאור תכנית הקורס, לוח זמנים, מיקום, מפרט תקציבי, מקורות והוצאות וכו'.
3. הגשת כתב התחייבות מינהלי ומקצועי כמפורט בטפסי ההגשה.
4. כל המסמכים יוגשו כשהם מודפסים על נייר רשמי של המועצה.

12. שיפוט הבקשות:

1. הבקשות ייבחנו ויישפטו בועדת השיפוט אשר תכלול את החברים הבאים:
  - מנהלת האגף לתכנון כפרי ואזורי במשרד החקלאות ופיתוח הכפר – יו"ר
  - מנהל תחום תכנון מהאגף לתכנון כפרי ואזורי במשרד החקלאות ופיתוח הכפר
  - מנהל תחום תיירות חקלאית ברשות לתכנון
  - נציג הלשכה המשפטית
  - נציג אגף הכספים
  - נציג מנהלי המחוזות
  - נציג מערכת המפע"מים במשרד הפנים
  - נציג השירות לעבודה קהילתית במשרד העבודה והשירותים החברתיים
2. הוועדה תמליץ לאשר או לדחות את הבקשה, ועל היקף מסגרת כוללת ושיעור ההשתתפות.
3. הוועדה תיקח בחשבון את התמיכה הכספית שניתנת ממקורות ציבוריים אחרים.
4. על מנת למנוע כפילות בטיפול או תמיכת יתר, יש לפרט בבקשה את כלל הגורמים שלהן הוגשו בקשות למימון לנשוא הבקשה.
5. המשרד יעביר את המימון למועצה האזורית בלבד, ולא לכל גוף אחר.
6. החלטת הסיוע תבוטל במידה ולא יוחל בביצוע בתוך 6 חודשים מיום אישור הבקשה.

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר

הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות ההתיישבות והכפר
אגף תכנון כפרי אזורי

7. הסיוע יעמוד לרשות המועצה האזורית במשך שנה אחת מיום אישורו.
8. לא תאושרנה הוצאות שבוצעו לפני 1.1.2009.
9. לא תאושרנה יותר מ- 3 בקשות ממועצה אזורית אחת בשנה.
10. בהתאם לתוצאת השיפוט תוכן התחייבות כספית על ידי הגורמים המוסמכים במשרד.

13. קריטריונים לשיפוט הבקשות:

ועדת השיפוט תדרג את הקורסים לפי הקריטריונים המפורטים בהמשך. תכניות שתקבלנה פחות מ- 50 נקודות לא תאושרנה לסיוע. סך הבקשות שתאושרנה לא יעלה על התקציב המאושר. היקף הסיוע לבקשות מאושרות יהיה נתון לשיקול דעתה של הועדה בהתחשב בעלות הסעיפים השונים באופן פרטני, ובהתחשב בהיקף התקציבי הכולל ודירוג הבקשה.

איכות התכנית	מקסימום	מינימום
ניקוד	25	0
התאמה לפרק 7 בנוהל זה ("קורסים והדרכות – רעיונות מרכזיים")		
ניקוד	20	0
הכרה אקדמית		
הכרה או חסות אקדמית	ללא הכרה	
ניקוד	10	0
קהל היעד		
ממס' מועצות אזוריות	ממועצה אזורית אחת	
ניקוד	20	10
מס' המשתתפים בקורס		
20 ומעלה	עד 20	
ניקוד	25	1 נקי לכל משתתף

14. תקציב:

1. שיעור ההשתתפות יהיה עד 80%.
2. גובה המענק לא יעלה על 50,000 ₪.
3. ההשתתפות תהיה עבור מרכיבים אלה בלבד: הוצאות המרצים, הוצאות הניהול ובמקרים מיוחדים עבור סיורים תיירותיים.

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר

הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות ההתיישבות והכפר
אגף תכנון כפרי אזורי

15. לוח זמנים:

ניתן יהיה להגיש בקשות למחוזות המשרד החל מיום הפרסום ולכל המאוחר עד 15.6.2009. ועדת השיפוט תסיים את דיוניה ותודיע על החלטתה עד 15.8.2009. רשות שהחלה בביצוע בטרם ניתנה התחייבות חתומה לא תוכל לבוא בטענות כלפי המשרד.

16. דיווח ביצוע וחשבונות:

דיווח על הביצוע יוגש למשרדי המחוז בשלושה העתקים.

1. שחרור המענק יהיה בתשלום אחד עבור הקורס, שיבוצע בסיום הפעילות ובכפוף להגשת בקשה למחוז בצירוף 2 עותקים של דו"ח הסיכום, תעודה לדוגמא, חשבונות וחשבוניות.
2. תוכרנה הוצאות שהופעלו באמצעות החברה הכלכלית של המועצה האזורית, אולם התשלומים יועברו למועצה האזורית בלבד.
3. דו"ח הביצוע יוגש בשלושה עותקים או בעותק דיגיטאלי מלא ויכלול סיכום כספי המורכב פירוט של המקורות ושימושים בחתימת גזבר או רו"ח של הגוף המגיש בצירוף רשימת חשבוניות מסודרת לפי סעיפי ביצוע בהתאמה לנושאי ההשקעה המאושרים, וצילומי חשבוניות המס.
4. דו"ח הביצוע יוגש למחוז, ייבדק ויומלץ לתשלום.
5. ההמלצה לתשלום ודו"ח הביצוע יועברו בשני העתקים בצירוף כל המסמכים לראש תחום תיירות ברשות לתכנון, אשר יעבירה לשם ביצוע התשלום לאגף הכספים.

17. הודעה על אי קיום קורס:

מועצה אזורית אשר קיבלה התחייבות למימון הקורס ואשר מסיבותיה לא מקיימת את הקורס מתבקשת להודיע על כך בהקדם למר אמויאל רענן מהרשות לתכנון במשרד החקלאות ופיתוח הכפר.

18. סמל משרד החקלאות

במסמכי המידע והפרסום תצוין השתתפות המשרד בתוספת לוגו של משרד החקלאות ופיתוח הכפר עם כיתוב מתחתיו "משרד החקלאות ופיתוח הכפר" יש להקפיד ולכלול את שם המשרד מתחת לסמל כפי שמופיע לעיל.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר